Västerbottens Ornitologiska Förening

Verksamhetsberättelse 2023

Styrelsen:
Bertil Strömberg, ordförande
Christina Adolfsson, kassör
Åsa Strand, sekreterare
Jan Eriksson, medlemssekreterare
Dag Österlund, webbansvarig
Ledamöter: Christer Olsson, Sanna Pousar
Suppleanter: Petra Sjögren Martin Lagmo

Revisorer: Torbjörn Ros, Roger Viklund, ersättare: Karl-Gunnar Rehn, Per-Olof Nilsson

Valberedning: Tomas Brodin (sammankallande), Lars Sjögren, Carl-Arne Nyström

Tidskriften *Fåglar i Västerbotten*
Christer Olsson, ansvarig utgivare, redaktör
Ritu Andersson, redaktör #1 2023
Redigerare: Darren Banks #1 2023, Dag Österlund #2 2023

Hemsidan: Dag Österlund, webbansvarig

Viltförvaltningsdelegationen (VFD): Christian Emilsson, Gargnäs, representerar VOF i delegation under Länsstyrelsen, Västerbotten

Lokala kontaktpersoner:
Bjurholm (fortfarande vakant!)
Dorotea: Per Anders Persson
Lycksele: Per Hansson
Malå: Alf-Runde Öberg
Nordmaling: Jean-Michel Roberge
Norsjö: Carina Röös Lindmark
Robertsfors: Leif Bildström
Skellefteå: Mattias Laisfeldt
Storuman: Håkan Rune
Sorsele: Bernt-Erik Nordenström
Vilhelmina: Inga Olofsson
Vindeln: Henrik Sporrong
Vännäs: Christer Laggar
Åsele: Sture Gustafsson

Lokalföreningar: Umeå Fågelförening (**UFF**), Ritu Andersson, Åsa Gustafsson, Hanna Mattsson

Projekt och verksamheter under VOF:

Projekt Havsörn, projektansvarig Jan-Erik Wallin (se verksamhetsrapport nedan)
Projekt Kungsörn, projektansvarig Per-Olof Nilsson (se verksamhetsrapport nedan)
Projekt Pilgrimsfalk, projektansvarig Per-Olof Nilsson (se verksamhetsrapport nedan)
Projekt Jaktfalk, projektansvarig Christian Emilsson (se verksamhetsrapport nedan)
Projekt Berguv, projektansvarig Ulf Sperens (se verksamhetsrapport nedan)
Projekt Vitryggig hackspett, projektansvarig Christer Olsson (se verksamhetsrapport nedan)
Stora Fjäderäggs Fågelstation (SFF): Christer Larsson (projektansvarig), Andreas Garpebring, Anna Hallmén (se verksamhetsrapport nedan)

Umedeltats Fältstation (UDF): Per Bernhardsson (projektansvarig), Thomas Brodin, Ulf Skyllberg, Jan Roslin, Erik Andersson, Stefan Delin (se verksamhetsrapport nedan)
Regionala Rapportkommitéer (RRK): sammankallande Niklas Andersson, Västerbottens landskap (se verksamhetsrapport nedan), sammankallande Isak Vahlström, Södra Lappland
Umeå Fågelförening (**UFF**): Ritu Andersson, Åsa Gustafsson, Hanna Mattsson (se verksamhetsrapport nedan)

Medlemmar och medlemskap
Medlemsantalet vid årets utgång, enligt uppgift från riksföreningen BLS (BirdLife, Sverige), uppgick totalt för 2023 till 420 medlemmar. Det totala medlemsantalet avspeglar dels sk. *direkta* medlemmar i VOF, 216 st. (dit räknas de som betalt VOF's medlemsavgift, får tidning och fågelrapporten) och dels sk. *integrerade* medlemmar, dvs. medlemmar i BLS och skrivna i Västerbottens län, 204 st, och *därmed* även medlemmar i VOF. (Du som är *direkt* medlem i VOF, men inte betalande medlem i BLS är då *integrerad* medlem i BLS).
För verksamhetsåret 2022 var det totala antalet medlemmar 452, och antalet *direkta* medlemmar i VOF, 224 – det innebär totalt en minskning med 32 medlemmar, och 8 *direkta* medlemmar i VOF; således en minskning med 24 integrerade medlemmar i BLS.

Det är svårt att dra några bestämda slutsatser om denna rätt marginella minskning av medlemsantalet, men en del kan helt enkelt bero på exakt när slutrapporteringen görs och när inbetalningarna görs och registreras.

På hemsidan under ”Om föreningen/bli medlem” är det lätt att registrera medlemskapet, såväl för nya som gamla medlemmar. I enlighet med tidigare beslut gäller att personer under 25 år endast betalar halv medlemsavgift. Det är också möjligt att där skriva in mailadressen, *vilket vi härmed uppmanar alla att göra*! Med en komplett lista på medlemmarnas mailadresser blir det enkelt att nå alla med viktig föreningsinformation, inte minst utlysningen av kommande årsmöten, men även andra eventuella händelser av intresse för föreningens medlemmar.

Tidningen Fåglar i Västerbotten
Medlemstidningen FiV har utkommit med sina 2 planerade nummer. Dag Österlund har fått avlösa Darren Banks som redigerare för höstnummret, men det vore ytterst välkommet om Dag kunde befrias från denna syssla och helt, som webbansvarig, kunna ägna sig åt att redigera vår hemsida – stort tack till Darren och Dag för arbetet med att redigera tidningen!
På hemsidan hittar man nu i pdf-format samtliga nummer av ”Fåglar i Västerbotten” från 2011–2022 (äldre nummer finns inte i digital form, utan måste skannas om de skall bli allmänt tillgängliga).

Fågelrapport för landskapet Västerbotten
Den regionala rapportkommittén för landskapet Västerbotten har utkommit med en diger rapport för året 2021 (128 sidor), även den redigerad av Dag! Motsvarande rapport för året 2022 beräknas utkomma under 2024. Samtliga rapporter från 2011–2020 finns tillgängliga i pdf-format på hemsidan.
Mer om Fågelrapporterna nedan under RRK.

Vi är mycket glada över att såväl tidningen som fågelrapporten lever vidare i pappersformat. Tack till *alla* som lägger ner så mycket ideellt arbete på detta.

Hemsidan
Vår hemsida fungerar nu på ett utmärkt sätt, och är nu ett betydande forum i kommunikationen mellan såväl föreningens medlemmar, som mellan föreningen, allmänheten och media. Ofta finns även länkar till Facebooksidorna: Fåglar i Västerbotten och Fågelskådning i Umeå – kanske finns det fler sidor på nätet att länka till; ge gärna förslag!

Styrelsens arbete 2023
Styrelsen under verksamhetsåret har, i likhet med förra året, genomfört 7 protokollförda sammanträden. Vid flera sammanträden har några styrelsemedlemmar deltagit via länk, andra med s.k. fysisk närvaro. Det har fungerat mycket bra och öppnar för möjligheten att styrelsemedlem inte nödvändigtvis måste bo eller befinna sig i Umeå för att delta i styrelsen sammanträden.

Olika fågelskyddsarbeten och andra ärenden
*S*tyrelsen har under verksamhetsperioden inlämnat 9 skriftliga yttranden baserade på remisser i olika fågelskyddsärenden.

Täktverksamhet
Några yttranden har gällt bergtäkter, där vi i flera fall – som vanligt – påpekat vikten av att vara vaksam vad gäller inte minst berguvens, men även andra rovfåglars intresse för bergtäkter och inbjudande klippavsatser. Andra yttranden om uppläggning av miljöfarligt avfall, bl.a. Degernässlätten vid den sk. Grisfarmen, som de flesta ”Umeåskådarna” väl känner till. Det var Umeå kommun som tog kontakt med VOF i detta ärende. Det var ytterst viktigt för oss att bl.a. påpeka att förorenat vatten på intet sätt ska kunna hamna i Degernäsbäcken, som ju rinner rakt nedanför det planerade avfallsområdet. Några avfallsmassor *på mark* har, så vitt vi vet, efter vårt yttrande ej heller beviljats av kommunen. I många dylika ärenden, där vi inte har förstahandsinformation, har vi fått inskränka oss till att kräva att professionellt utförd inventering av områdets skyddsvärda natur måste genomföras som beslutsunderlag inför eventuellt beviljat exploateringstillstånd.

Naturreservat
Föreningen får från Länsstyrelsen i Västerbotten ett betydande antal remisser rörande inrättande av nya naturskyddsområden, uppdateringar av skötselåtgärder etc. Vi har sällan anledning att invända mot dessa projekt, snarare applådera! Vi har ofta begränsat oss till att kontrollera att eventuell planerad bränning inte äventyrar olika rovfågelsrevir och t.ex. spelplatser för tjäder. Hela 19 dylika remisser har nu inkommit och skall vara besvarade senast den 4:e mars. Åtminstone ett visst inläsningsarbete för den kommande styrelsen!

Vindkraft
Föreningen har i många år haft anledning att yttra sig i en stor mängd planerade vindkraftsparksärenden – ett energislag definitivt inte optimal för djur som fåglar och fladdermöss som nyttjar samma luftrum. Länge har det gällt landbaserade vindkraftsparker och VOF’s, liksom BLS’s policy, har inte varit Nej till vindkraft utan: nej inte där, men där kan vara ok, osv. Dock har vi ständigt påpekat att *kunskapen* hur vindkraften påverkar främst flygande fåglar är ytterst bristfällig, liksom erfarenheten av de olika förslag som framförts för att undvika kollisioner med såväl vingar som byggnader. Men i verksamhetsberättelsen 2022 skrev vi: ”Vi har anledning tro att havsbaserad vindkraft i Bottenviken, Bottenhavet, och särskilt det stora flyttfågelstråket över Norra Kvarken, kommer för fågelskyddet att bli ytterst problematiskt, och något för framtiden att bevaka”. Den framtiden blev realtid redan i mitten av det gångna året. Planer på tre stora parker projekteras i just Norra kvarken: Aurum Syd och Aurum Nord (summa 147 vindkraftsverk, upp till 360 meters höjd) längs kusten norr om Holmön inom Robertsfors och Skellefteå kommun, samt en stor park, Kappa-parken, längre ut till havs längs Sveriges territorialgräns (summa 74 verk med en höjd av upp mot 330 meter). Om dessa verk skulle byggas, var det vår bedömning att det skulle bli en formlig vägg mitt i norra Europas mest intensiva flyttfågelstråk, såväl det öst-västliga som det nord-sydliga stråket. Remisstiden var ytterligt kort, slutet av juli respektive slutet av augusti – dvs mitt i sommaren. Den första åtgärden var att kräva förlängd yttrandetid, åtminstone till slutet av september. Men det slutade, efter mycket fram och tillbaka särskilt med ett av bolagen, med

att vindkraftsbolagen godtog att vårt yttrande inkom i slutet av oktober. Det här var ju ett ytterst krävande arbete att ta ställning till. VOF's ställningstagande, ur fågelskyddssynpunkt, var att havsbaserad vindkraft inte kunde vara mer olyckligt placerad än just i Norra Kvarken! Att verkligen ge goda skäl för detta vårt ställningstagande krävde ett betydande arbete, och som sakkunnig i detta ärende inkallades Ulf Skyllberg – forskare och ivrig fågelskådare som i decennier haft koll på sträcken i Norra Kvarken. På ett beundransvärt sätt har Ulf utarbetat ett väldokumenterat yttrande för VOF's räkning gällande Aurum-parkerna, ett yttrande som nu, som pdf-fil, ligger på vår hemsida för alla intresserade. Yttrandet bygger på 30 års sträckobservationer, utföra av många västerbottenskådare, som år ut och år in, i ur och skur, observerat, noterat och rapporterat. Utan detta tålmodiga "skådararbete" hade yttrandet saknat den substans det nu fått i Ulfs sammanställning – ett Stort Tack till alla sträckskådare som gjort detta möjligt! Yttrandet är inte bara av intresse för VOF's ställningstagande gällande dessa parker, utan av betydande ornitologiskt intresse när det gäller detta ytterst intensiva flyttfågelstråk. En genomläsning av yttrandet (ca 30 sidor) är nog för många ganska krävande, men rekommenderas för alla fågelintresserade!
Den yttre parken – Kappa-parken – längs territorialvattengränsen är för långt ut för att observeras från svenska sidan. Ulf arbetar fortfarande med kontakter i Finland för att slutföra yttrandet vad gäller denna park.

Ur fågelskyddssynpunkt är dessa havsbaserade vindkraftsparker, som nu planeras i hela Östersjön, Bottenhavet och Bottenviken, naturligtvis inte enbart av svenskt intresse, utan en angelägenhet för alla länder kring "The Baltic Sea". Kontakter har tagits med Naturvårdsverket, som det enligt lag åligger att genomföra sk ESBO samråd (Ekologisk Särskilt Betydelsefulla Områden). Ännu har vi inte sett något resultat av detta. Påpekas bör att inte bara VOF utan även BLS anfört starka skäl mot Aurum-parkerna.

Det finns även ett vindkraftsbolag som enligt kontakter med Naturskyddsföreningen i Västerbotten, projekterar en park längre ut utanför Obbolaön. Men detta vindbolag har inte kontaktat VOF om dessa planer. Dock, det som gäller om Aurum-parkerna är lika tillämpligt på parker söder om dessa – hur exakt sträcket går över Norra Kvarken beror till stor del på väder och vind.

Fåglar i Södra Lappland
VOF arrangerade den 3:e maj ett möte på Folkets Hus i Umeå, där VOF's tidigare ordförenade Leif Bildström presenterade sitt storartade arbete *Fåglar i Södra Lappland*. Boken är på 700 sidor och redogör för fåglar/fågelarter observerade i Södra Lappland från 1707 till 2020, plus mycket annat för den fågelintresserade. Med denna bok och Christer Olssons *Västerbottens fåglar* (1999) finns nu böcker som täcker fågellivet i hela Västerbottens län – VOF's verksamhetsområde. (Leifs bok kan beställas direkt från författaren (e-mail: calidris55@hotmail.com), pris 350:–)

Städningsuppdrag
Även detta år, efter avtal med Länsstyrelsen, har VOF vid 3 tillfällen (vår, sommar och höst) städat spänger och annat vid Stora Tuvan, Bergön, Villanäs, Degernäs (limpan) och Storavan. Våra rapporter om anläggningarnas tillstånd har ju lett till en helt ny spång till Villanästornet, reparationer av spången på Tuvan, en hel del röjning, bl.a. den lilla ön utanför "gömslet" på Tuvan – Tuvanbanken. Förhandlingar pågår om möjligheten av någon form av tornkonstruktion över "gömslet" – men det är oklart; Länsstyrelsens bantade budget innebär förmodligen att städningar 2024 begränsas.

VOF, fågelguidningar och allmänheten
De via Länsstyrelsen och *Stiftelsen Naturvård vid nedre Umeälvens delta* utlagda guidningarna för allmänheten kunde i år genomföras i vanlig ordning. Guidningarna, 8 st., genomfördes av representanter för: VOf's styrelse, Kungs- och Havsörnsprojektet, UFF, UDF, Fågelstationen Stora Fjäderägg, samt Christer Olssons särskilda guidning i maj månad på Stora Tuvan för synskadade med fokus på hur fåglar sjunger, lockar och varnar. BLS's initiativet *Fågelskådningens Dag* genomfördes den 6 maj vid Bråsjön och på Bölesholmarna, och en "Fågeltornskamp" genomfördes mellan tornet på Bergön och det nya tornet i Bråsjön – Bergön vann med sina 78 arter!

Stort tack till alla som lagt ner tid och arbete på dessa verksamheter riktade till allmänheten, förhoppningsvis till gagn för fågelintresset och fågelskyddet.

Regionalt möte för Norrlansföreningarna: lokala sektioner
Under 2023 ordnas regionala möten med BLS-föreningarna i Norrland, Svealand och Götaland. I år var det VOF's tur att ordna ett möte med Norrlands 6 regionalföreningar (Gävleborg, Jämtland, Medelpad, Ångermanland, Västerbotten och Norrbotten). Mötet genomfördes i slutet av november, och representanter från samtliga regionalföreningar var närvarande, tillsammans med medlemmar från BLS's styrelse och kansli. Christina Adolfsson och Åsa Strand representerade VOF, men även Bertil Strömberg, Christer Olsson och PO Nilsson deltog på ett eller annat sätt i mötet.

Av olika ting som diskuterades var det särskilt en sak som väckte vårt intresse: många regionalföreningar har försökt ordna med lokala fågelföreningar ute i regionen för att brädda fågel- och fågelskyddsintresset. Det har inte alltid lyckats. Vissa hade i stället valt att bilda sk. sektioner – mindre byråkratiska utan krav på stadgar, årsmöten etc. I Västerbottens län finns för närvarande bara Umeå Fågelförening, UFF, men det har funnits en ambition/önskan att något liknande borde finnas i åtminstone Skellefteå och Lycksele, men det har inte realiserats, tyvärr. VOF har visserligen lokala kontaktpersoner ute i kommunerna, bra det, men det skulle vara utmärkt med lite mer lokal organisation ute i länet. För en sektion krävs bara att ett mindre antal personer – fågelintresserade – bildar en mer eller mindre informell grupp. Vad sägs om t.ex.: Nordmalingssektionen, Lyckselesektionen, Åselesektionen, Storumansektionen, Skellefteåsektionen? Det skulle ge VOF lite större tyngd! Initiativ har redan tagits för en Skellefteåsektion!

BLS's riksstämma 22–23 april i Skara
Christina Adolfsson representerade VOF vid BLS riksstämma, men även Bertil Strömberg och Christer Olsson var närvarande vid mötet – Christer som medlem av BLS valberedning. Förutom div. formalia gavs vid mötet en mycket intressant genomgång av historien om Hornborgasjöns långa och mödosamma restaurering. Seminariedagen, dagen före själva riksstämman, var informativ om olika fågelskyddsprojekt: lite av sensmoralen var, som en föredragshållare sammanfattade sitt anförande: svensk naturskydd drivs numera från EU.

Projekt- och verksamhetsrapporter 2023

Projekt Havsörn
Jan-Erik Wallin
Verksamhetsberättelse 2023
Inventering:

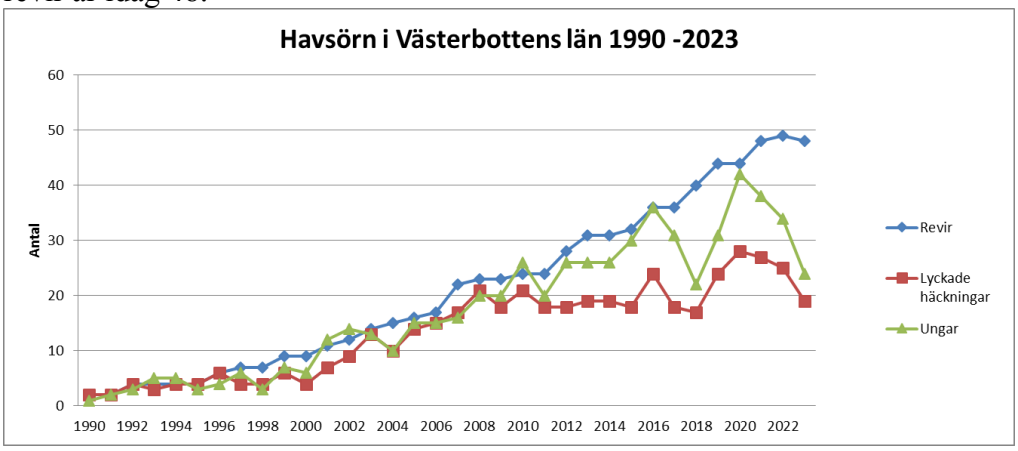
- kontroll av kända revir, 44 stycken inom kustlandet samt 4 i inlandet
- inventering för att hitta nya revir

Kommun	**Kända revir 2023**	**Kon-trollerade 2023**	**Häck-ningar 2023**	**Antal ungar 2023**	**Häck-ningar 2022**	**Antal ungar 2022**
Nordmaling	6	5	4 (1)	3	4 (1)	4
Umeå	20	18	13 (5)	12	14 (4)	15
Robertsfors	8	8	5 (2)	3	5 (1)	5
Skellefteå	13	13	6 (1)	6	8 (1)	9
Malå	1	1	0	0	1	1
Summa	**48**	**45**	**28**	**24**	**32**	**34**

Skogsstyrelsen
Under 2023 har 6 avverkningsärenden behandlats, vilka berör havsörnsrevir. Förslag till åtgärder har varit bland annat att, inom ett område på 500 m från boet kan markägaren beläggas med restriktioner (t.ex. ingen avverkning får ske under tidsperioden 1 februari – 31 augusti) eller förslag till biotopskydd.

Möte med Länsstyrelsen
I november hölls ett möte angående rovfåglar i Västerbotten (P-O Nilsson och Jan-Erik Wallin från VOF) tillsammans med Länsstyrelsens personal från Miljöenheten. Artspecifika frågor angående havsörn, kungsörn, pilgrimsfalk m.fl. behandlades. Även frågor kring vindkraften togs upp.

Häckningsresultat 2023, misslyckade häckningar inom parentes, ingår i antal häckningar. 16 par som inte häckade eller har byggt nytt bo på okänd lokal (2023). 9 par som misslyckades med häckningen. Något färre lyckade häckningar och färre ungar under 2023. Antalet kända revir är idag 48.



Personer som har medverkat inom projektet: Jan-Erik Wallin, Torbjörn Ros, Per-Olof Nilsson, Lars-Gunnar Eriksson (Skellefteå), Allan Karlsson (Skellefteå), Krister Hedegård, Bengt Östling (Robertsfors), Hugo Mikaelsson (Malå), Tomas Boström (Kvarnriset), Per Hansson (Holmön) och Lars Berglund (Holmön).
Bidrag till verksamheten har erhållits från Länsstyrelsen Västerbotten.

Projekt Kungsörn, Pilgrimsfalk, Jaktfalk och Berguv 2023
Per-Olof Nilsson, samordnare och koordinator för de tre projekten och delaktig i Berguvsprojektet.

Kungsörnsprojektet har de senaste åren införlivat tre ytterligare arter i sitt arbete med rovfåglar i länet, pilgrimsfalk, jaktfalk och berguv. I stort sett är det samma personer som är engagerade i inventeringsarbetet med de fyra arterna. Några inventerare jobbar dock enbart i något av projekten.

Ett stort tack till alla ideella inventerare som år efter år ställer upp och utför dessa inventeringar. Tack också till Länsstyrelsen i Västerbotten för ett gott samarbeta och de medel som de bidrar med för kungsörnen, tack Alvins fond för pengarna för Jaktfalkinventering, Bird Life Sverige och Alvins fond för resebidrag för Pilgrimsfalks inventeringar.

Projekt Kungsörn
Per-Olof Nilsson
Verksamhetsberättelse 2023
Kungsörn: projektet har varit aktiv sedan 1973 och har på uppdrag av Länsstyrelsen att inventera befintliga revir och hitta nya mellan kusten och odlingsgränsen. I år firade vi 50 år som projekt. På den stora inventeringshelgen, vecka 10 i mars, var 22 inventerare förlagda på Gafsele Hostel. På lördag kväll firade vi jubileet med en finare middag med inbjudna gäster från Ångermanlandsgruppen och lokalt boende inventerare. Efter och före helgen i mars har ett färre antal inventerare varit ute i omgångar under vårvintern, samt sommarmånaderna och inventerat både spelflykt och kontroll av häckningar. Kungsörnsåret avslutades under sista helgen i augusti med höstkontroll av flygga ungar. Ett tiotal inverterare var förlagda i Gafsele och andra jobbade kring revir på deras hemmaplan.
Länsstyrelsen anslår medel för kostnaden vi har från de rovdjurinventeringspengar de får från Naturvårdsverket. (milersättningar, Gafselehelgen mm.) Kungsörnprojektets inventeringsområde sträcker sig från kusten till odlingsgränsen. I år har vi även fått ett bidrag från två vindkraftsbolag då vi utför kontrollprogram runt deras parker under några år. Vi har också fortsatt med ljudboxar under året i egen regi och utan medel.

Resultatet för kungsörnen i Västerbotten blev en tillbakagång efter fyra bra år: 29 lyckade häckningar med 34 ungar. Vi får gå tillbaka till 2018 för att hitta ett så dåligt resultat.

Projektet genomförde ett såväl välbesökt som uppskattat *Nordiskt Kungsörnssymposium 2023.* Det ägde rum 13–15 oktober och förlades detta år till Umeå. Ett drygt 70 tal personer från 6 länder: Sverige, Norge, Finland, Danmark, men även Polen och Slovakien, deltog i symposiet, som även innehöll föreningen *Kungsörn Sveriges* Årsmöte. Vid symposiet framfördes en serie ytterst intressanta föredrag om kungsörnens situation i de berörda länderna, samt sammanställning av årets reproduktionsresultat för kungsörnen, men även för pilgrimsfalk. För mer information, se hemsidan under nyheter.

Projekt Pilgrimsfalk
Per-Olof Nilsson
Verksamhetsberättelse 2023
Kungsörn: detta projekt drivs med i stort sett med samma folk (ca.15 personer) som arbetar med kungsörnen i länet.
Vi inventerar både kända häckningslokaler och letar nya lokaler. Under april börjar vi inventeringarna. Falkarna brukar vara på plats i mitten av april till början av maj, då brukar vi göra våra första besök, sedan inventerar vi gamla och nya lokaler under juni till början av augusti. Detta gör vi för att se om de finns falkar på lokalerna samt om de har gått till häckning, och senare på sommaren räknar vi ungarna i de lyckade häckningarna.
I Västerbotten har vi för närvarande 64 kända lokaler (revir). I år kontrollerades 44 av de 64 kända lokalerna. En ny lokal hittades. 31 av reviren var besatta av en eller två falkar. 18 lokaler hade på började häckningar, i 17 av lokalerna kunde vi konstatera lyckad häckning, men endast 32 ungar kunde så småningom räknas in. I en lokal misslyckades häckningen, troligen var det fler lokaler som misslyckades. På flera håll var det bara enkullar. Troligen har våra falkar drabbats av fågelinfluensan, som de gjort i södra Sverige, därför var flera lokaler tomma och flera med endast en flygg unge.
12 ungar ringmärktes. Roligt är dock att utbredningsområdet närmare sig kusten. Mer oroväckande är att vi hittar fler och fler häckningar av pilgrimsfalk i fjällen. Håller Jaktfalkarna på att försvinna, eller har de båda storfalkarna alltid funnits i fjällen?

Projektet finansernas av Alvins fond genom BirdLife, Sverige.

Projekt Jaktfalk 2023
Per-Olof Nilsson – Christian Emilsson
Verksamhetsberättelse 2023
Jaktfalk: under 2023 har bara tre personer varit aktiva i inventeringarna, samt undertecknad som skött en del av de administrativa uppgifterna. Vi har sökt tillstånd för skoter i fjällen och de tre inventerarna har varit ute i april och maj och inventerat från skoter och på skidor. Det blir många mil på skoter i fjällterräng. Alla inventerarna har försetts med nödsändare då det finns risker med att färdas i fjällen på skoter och skidor. I år har man flugit nästa alla gamla kända lokaler med helikopter i juni månad – detta under en flygdag. Helikopterkostnaden står för medparten av de medel vi får för inventeringarna. Tyvärr är detta det enda sett vi kan kolla alla lokaler med så få människor engagerade.
Resultatet blev 45 besökta lokaler. Av dem var 5 besatta, och det blev 2 lyckade häckningar med 6 ungar. Tre lokaler kunde vi bedöma som misslyckade, eftersom vi följer kriterierna för inventeringen. Det är ett oroväckande dåligt resultat, och man är orolig för artens överlevnad i våra fjäll. Kan det vara så att vi inte hittat var de flyttat från de gamla lokalerna, eller håller jaktfalken på att försvinna från vårt län. Det är dags att slå på stora trumman till myndigheterna!
Alvins fond bidrar med pengarna för Jaktfalkinventering.

Projekt Berguv
Per-Olof Nilsson
Verksamhetsberättelse 2023
Berguv: när det gäller berguv är det ett fåtal personer som inventerar våra uvar i länet. Inventeringarna utföras för det mesta i gamla kända lokaler och med hjälp av ljudboxar. Med hjälp av ÅOF (Ångermanlands ornitologiska förening), som är inblandade i det nationella Berguvprojektet, får vi tipps om observationer på nya platser som rapporterats in. Vi har haft ljudboxar på ca 18 lokaler: i år har fyra varit besatta, men endast en häckning kunnat konstaterats. I Robertsfors ringmärktes en unge, och i Nordmaling var det troligen häckning men ungarna hittades inte. I en tredje lokal i Umeå missade vi nog häckningen och ungarna var flygga när vi kom dit. Projektet har inte haft några egna pengar, men vi har fått en del milersättningar från ÅOF's berguvsprojekt som finansieras av Skellefte Kraft.

Projekt Vitryggig hackspett
Christer Olsson
Verksamhetsberättelse 2023
Västerbotten har under 2023 haft sitt hittills mest framgångsrika vitryggsår i modern tid. Under perioden januari – mitten av mars sågs minst 14 olika vitryggar på upphängt späck runt om i Västerbottens län. I länet har under året konstaterats sju lyckade häckningar, därtill har ytterligare fem par noterats samt sex ensamma hannar och fyra ensamma honor – alla observationerna gjorda i lämplig häckningsmiljö och under häckningstid. Dessutom sågs fyra ensamma individer från 15.5 – 26.8 i icke optimala häckningsmiljöer. Under perioden september – november gjordes nio fynd på vitt spridda håll i länet. Inget tyder på att vi haft ett inflöde från öster eller sydost under hösten 2023.
Under vintern har vi haft uppe späck på tolv väl utvalda platser runt om i länet, där det suttit uppe under perioden 20 november 2021 – 20 mars 2022. Totalt har nio olika vitryggar besökt dessa platser under nämnda period. Arbetet med att skydda lämpliga miljöer för vitryggarna fortsätter, bland annat via täta kontakter med kommunekologerna i Skellefteå och Umeå kommuner, vilket varit viktigt för fortsatt skydd och övervakning av lämpliga lokaler för arten. Ett vitryggssymposium för de som arbetar aktivt med inventering och skydd av arten i

Norrland genomfördes i Kramfors 10 – 12 november, där Västerbotten hade tre representanter närvarande.
Åtgärdsprogram för vitryggig hackspett, som egentligen skulle ha kommit ut 2022, är kraftigt försenat, men beräknas vara färdigt en bit in på 2024, efter åtskilliga remissrundor. Förhandssnacket förtäljer att Västerbotten i det nya åtgärdsprogrammet kommer att få en framskjuten plats där. Sannolikt kommer det att ge en god skjuts framåt främst vad det gäller skyddsarbetet kring arten, men också uppföljningen av befintliga vitryggar i länet.
Samarbete har under året fortsatt och vidareutvecklats med SCA, Holmen skog, Världsnaturfonden och Skogsstyrelsen. Sedan många år bedriver västerbottensprojektet ett mycket nära samarbete med den ansvariga för länsstyrelsens Åtgärdsprogram för hotade arter, med täta kontakter för uppdateringar och samarbeten på olika plan. Fjorton medlemmar från VOF har deltagit i inventeringarna i någon form. Åtta föredrag om vitryggen, dess miljöer och nuvarande status i länet har hållits av undertecknad under året, främst i bygdegårdar ute på landsbygden runt om i länet.
Länsstyrelsen i Västerbottens län, Petra Lundbergs Stiftelse samt Projekt Vitryggig hackspett har finansierat årets inventeringar av arten, som blir alltmer geografiskt spridda för varje år.

Stora Fjäderäggs Fågelstation
Andreas Garpebring, Christer Larsson, Anna Hallmén
Verksamhetsberättelse 2023
Säsongen 2023 är den 40:e i ordningen för stationen. Bemanningen under året har överlag varit god. Vårsäsongen var bemannad 12–26 maj samt 20–25 juni. Höstsäsongen startade 8:e augusti och fortgick sedan i stort sett utan avbrott till den 26:e oktober. Sammanlagt vistades ca 95 personer på stationen under året, varav knappt 70 utgjordes av ringmärkare/fågelplockare, resterande utgjordes av medföljande familjemedlemmar. Årets verksamhet inleddes traditionsenligt med arbetshelg 12–14 maj då vi startade upp stationen, samt jobbade med vårt beting i Länsstyrelsens skötselavtal som går ut på att vi röjer och avverka träd för att hålla öns hedar öppna. Under Kristi himmelsfärdshelgen ordnade vi ett mycket uppskattade ungdomsläger, med sex deltagande ungdomar i åldrarna 13–15 år. Under året har vi även fortsatt det välbehövliga arbetet att byta ut gamla murkna spänger mot nya fräscha kring flera av våra nätplatser, ett arbete som kommer behöva fortskrida under kommande år.
Märksumman för året landade på 11 162 märkta fågelindivider av 64 arter (66 taxa). Det är det näst bästa året i stationens historia. De tre vanligaste märkarterna under året blev gråsiska 4419 ex (varav 126 brunsiskor och 38 snösiskor), kungsfågel 3661 ex och lövsångare 793 ex. För både gråsiska och kungsfågel är siffrorna klart över medelvärdet med årsrekord för gråsiska och fjärde bästa året för kungsfågel. Det blev även rekord för större korsnäbb med 22 märkta, hyfsat för videsparv (40) och tredje bästa nånsin för större hackspett (214). Däremot var det dåligt med lövsångare och mycket dåligt med bergfink (237). Även tajgasångaren hade ett dåligt år med endast 5 märkningar. Av de mer udda fångsterna kan nämnas orre 1, dvärgbeckasin 1, hökuggla 2, härmsångare 3, mindre flugsnappare 1, nötkråka 2 och dvärgsparv 1. Inga nya märkarter under året. Totalt har det nu märkts 305 788 fåglar på Ägget sedan 1984. Nummer 300 000 blev passande nog en kungsfågel, vår vanligaste märkart.
Under året har vi hittills fått in rapporter på ett 15-tal återfynd/främmande kontroller. Som vanligt ett flertal fågelutbyten med närliggande stationer och märkplatser på både det svenska fastlandet och på finska sidan Kvarken. Flera kungsfågelfynd sticker ut med fynd från Tyskland, Holland, Norge, Skottland och England. Årets mest spektakulära återfynd är tveklöst den lövsångare som märktes på ön hösten 2022 och som påträffades nydöd i Uganda under senhösten 2023!

Umedeltats Fältstation (UDF):
Tomas Brodin, Per Bernhardsson, Ulf Skyllberf

Verksamhetsberättelse 2023

Räkning av ”de fyra stora” i Umedeltat

För tjugonde året i rad utförde UDF räkningar av ”de fyra stora”. Våren var snörik och extremt sen, vilket resulterade i ett förväntat högt antal rastdagar för sädgäss, grågäss och tranor, och även ganska förväntat lågt antal sångsvanar. Sädgässen ökade från mitten av april och toppade med 2 688 ex den 4 maj. Rastkulminationen av sädgås har aldrig tidigare (sedan 2004) inträffat så sent. Även tranor och grågäss toppade sent (27 april) och uppvisade numerärer över medeltal. Antalet trandagar (11 600) övertrumfas bara av rekordåret 2012 (15 400). Även sångsvanens rastning kulminerade sent (17 april), men i låga antal, vilket är legio för vårar då sträcket inleds sent. Den tåliga sångsvanen är benägen att snabbt inta sina häckområden och sena vårar då marken smälter fram ungefär samtidigt över stora arealer längs kusten och en bit in i landet, sprider sig sångsvanarna snabbt och dagsmaxima i Umedeltat blir som en konsekvens lågt (endast 2 753 ex 2023). Totalt räknade vi 96 800 fågeldagar summerat för ”de fyra stora” vilket är något lägre än normalt, i huvudsak beroende på få sångsvanar.

Kustfågel-och minkinventering för Länsstyrelsen och Jägarförbundet

2023 inventerade UDF kustfågelfaunan på uppdrag av Länsstyrelsen i Västerbotten. Denna inventering genomfördes under perioden 5 juni – 10 juli. Kustfågel inventerades även för Jägarförbundets räkning i syfte att kartlägga minkens utbredning i skärgården och eventuell påverkan på häckande fåglar.

Ringmärkning

2023 var det 22a året som UDF bedrivit ringmärkning i Umedeltat. Under 2023 fick vi hjälp av ett 40-tal personer och hundratals åskådare kunde njuta av att se fågelringmärkning och släppa märkta fåglar. Vid två tillfällen, ett i augusti och ett i september, genomförde UDF guidad ringmärkning för allmänheten i Umeälvens delta under regi av ”Stiftelsen” och VOF. Totalt lockade de båda guidningarna ungefär 70 personer. Dessutom genomfördes en ringmärkningsguidning för en skolklass. Under 2023 ringmärkte UDF 21 125 fåglar av 124 arter. Detta gör 2023 till det tredje bästa året vad gäller antal märkta fåglar och delat bästa år i antalet märkta arter. Detta innebär att UDF märkt över 18 500 fåglar av 115 arter i genomsnitt per år de senaste 5 åren. Denna stabilt höga ringmärkningsinsats gör UDF till en av de 3 största fågelstationerna i Sverige. Sedan 2002 har vi märkt över 253 000 fåglar av 178 arter. Tjäder, lappuggla och korttålärka var nya ringmärkta arter för stationen under 2023. Som ett resultat av de senaste årens stora mängd märkta fåglar fick vi under år 2023 hela 96 återfynd och dessutom kontrollerades 14 fåglar med främmande ringar. Våra färgmärkta dvärgmåsar observerades i Holland, England, Frankrike och Portugal. Den 24:e september kontrollerades en trädgårdssångare, märkt av UDF, på Røst, i Norge, bara 19 dagar efter märkning – en udda flygriktning på senhösten. Första fyndet av nötkråka från utomlands kom från Oulu, i Finland. En sävsångare kontrollerades i Estland och en järnsparv på Malta. Fåglar av ett flertal arter miste sina liv i Frankrike – kricka, enkelbeckasin, morkulla, och 5-årig rödbena blev skjutna under årets jakt. Bland kontroller med främmande ringar kan en grönsiska från England, bergfink från Belgien samt gråsiska, sävsparv och bergfink från Finland nämnas.

Regionala Rapportkommittén, Rrk, för Västerbottens län
Niklas Andersson

Verksamhetsberättelse 2023

Landskapet Västerbotten: Rapportkommittén har som brukligt sammanställt och administrerat fynd i ArtPortalen och därtill levererat texter till Nrk och *Fågelåret*. Ett möte ägde rum i början på året tillsammans med VOF gällande den regionala fågelårsrapporten. Tyvärr har någon långsiktig lösning inte kunnat hittas gällande editering och layout av årsrapporten, vilket skapat viss osäkerhet kring den regionala fågelrapportens framtid och vilken ambitionsnivå som efterfrågas. *Fågelrapport för landskapet Västerbotten 2021* har iordningsställts, publicerats och distribuerats till VOF's medlemmar under året 2023

Södra Lappland: Håkan Rune tackade för sig efter många års idogt arbete kring administration i ArtPortalen och leverans av texter till Nrk och *Fågelåret*. Detta gör nu att posten som sammankallande/ordförande är vakant. Isak Vahlström tillkom under början av året som validerare, vilket var en förutsättning att texter till Nrk och *Fågelåret* kunde levereras. Rapportkommittén i Södra Lappland hänger i en mycket skör tråd, och det är inte längre möjligt att komma ut med fågelårstexter till en regional fågelrapport.

Umeå Fågelförening (UFF)
Ritu Andersson
Verksamhetsberättelse 2023
I år kunde UFF återuppstå som förening då vi kunde välja in Hanna Mattsson i styrelsen under vårt styrelsemöte den 30:e mars. Vi planerade då vårens aktiviteter som *Fågeltornskampen* och *Fågelskådningens Dag,* de båda aktiviteterna var lagda till lördagen den 6:e maj. Fågeltornskampen blev en succé. Vi var två lag från Västerbotten som kunde köra en intern Västerbottenskamp (Bråns jönslaget: VågaVägraHavet mot Blåhökarna, som var Umeåbaserat). Det är ju en internationell nordisk kamp, så det var kul att delta. Fågelskådningens Dag genomfördes vid Bråns sjön, under ledning av Christer Laggar och vid Bölesholmarna, där Karl-Gunnar Rehn och Åsa Strand var ledare. Dessa båda arrangemang uppmärksammades i media genom att Ritu Andersson pratade i P4-Västerbotten vid två tillfällen inför dessa event.
UFF var också med som ledare vid den guidade exkursionen vid Degernäs den 16 april.
Under hösten har vi haft planering genom telefonkontakt. Tyvärr fick den årliga glöggträffen och vår planerade bokcirkel för vinterhalvåret ställas in, men vi tar nya tag under 2024.
Förutom detta har vi även under året svarat på mail som ställts till UFF från privatpersoner. Av någon oklar anledning skickades remissen om de planerade havsbaserade vindparkerna i Norrra Kvarken, Aurum Nord och Syd, till oss, men den skickade vi omedelbart vidare till VOF!
Då UFF fortfarande saknar ordförande, så är vi i dagsläget mest fungerande som kontaktpersoner.